

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

An parochiam nactus ad sacerdotium promoueri non intendens, aut de
hoc dubitans, aut hoc conditionaliter proponens teneatur restituere
fructus, & quid de postea intendente, & si sit idem iudicium de ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

non residentia per se potest episcopus dispensare, nisi forte quia ibi in fine adiungit concilium in hæc verba, interea episcopus non minus quam cum duobus canonicis, quorum vnus ab episcopo, & alter à capitulo eligatur, in his quæ expedire videbuntur, poterit prouidere, prouideat episcopus cum prædictis duobus canonicis, an ille qui per alium residet sufficienter satisfaciatur sine læsione diuini cultus, aut ecclesiæ, alias non essent isti tam ruti in conscientia, cum secundum concilium Tridentinum compellendi sint sua ministeria per seipsos obire.

¶ An parochiam nactus ad sacerdotium promoueri non intendens, aut de hoc dubitans, aut hoc conditionaliter proponens teneatur restituere fructus, & quid de postea intendente, & si sit idem iudicium de alijs beneficijs.

C A P. C V.

In cætera ad materiam de fructibus attinentia dubia prosequentes, illud haud intellectu facile primò hic agendum proponimus, scilicet, an qui parochialem nactus est ecclesiam ad sacerdotium promoueri non intendens, ex hoc defectu intentionis, restitutioni fructuum obnoxius fiat. Placet autem, antequam qualem difficultatem hæc quæstio præferat, aperiamus, verba summaria textus commissa, de electione in 6. prout in summario iacent subijcere. Quatuor enim iste textus edicit, seu insinuat. Primò quod quo ad penam priuationis rectoris parochialis ecclesiæ non promoti, requiritur quod annus integer sit completus. Secundò quod annus ille non currit iuste impedito. Tertio quod post priuationem ecclesiæ eidem conferri non potest. Quarto quod non promotor si eo animo receperat ecclesiam, vt fructus anni perciperet, teneatur ad restitutionem ipsorum, & qui ea mente contulit ecclesiæ, teneatur seruare indemnem. Vbi in textu quoque hæc verba habentur, cæterum si promoueri ad sacerdotium non intendens parochialem receperis ecclesiam, vt fructus ex ea per annum percipias ipsam postmodum dimissurus, nisi voluntate mutata promotus fueris, teneberis ad restitutionem fructuum eorundem, cum eos receperis fraudulenter.

T 2 ¶ Verbis

Q^o. 1. ¶ Verbis igitur textus præmissis, difficultatis nervus hic detegitur in hac quæstione, an qui à principio voluntatem habuit suscipiendi presbyterium cum parochialem suscepit ecclesiam, si postea ea voluntate mutata beneficium sibi retinuit, teneatur fructus ex nunc mutatae voluntatis receptos restituere, & an etiam ad perceptos ante mutatam voluntatem restituendos astringatur: cum vo-

a *Panorm.* luntatem suscipiendi presbyterium postea deponens mutauerit. ¶ Et quidē in hac quæstione Panorm.² Sylvest.² Gabriel² Sotus² Frater Iosephus in suis floribus, in materia de restitutione in quæst. de restitutione faciendâ propter negligentiam ecclesiasticorum, frater Ioannes de la Peña in quibusdam scriptis, quæ nomine eius circulerunt super secundam secundæ D. Thom. in materia de statibus: omnes ij tenent affirmatiuam, scilicet illos fructus esse restituendos ab illo, qui licet bono animo suscipiendi presbyterium, beneficium suscepit parochiale, tamen postea mutato animo talē deposuit voluntatem, hâcque sunt adducti ratione, quia parratio est de acceptione beneficij parochialis sine animo suscipiendi presbyterij ordinem, & de eius sine tali animo retentione, ut illic scitē notat glossa, ergo si qui sine animo presbyterium suscipiendi, parochialem ecclesiam suscepit, fructus perceptos nisi voluntate mutata promotus fuerit, restituere tenetur: ergo pariter ratione, qui ex bona in malam voluntatem non suscipiendi talem ordinem mutatus est, fructus tenebitur restituere.

b *Sylvest.* feruntur super secundam secundæ D. Thom. in materia de statibus: omnes ij tenent affirmatiuam, scilicet illos fructus esse restituendos ab illo, qui licet bono animo suscipiendi presbyterium, beneficium suscepit parochiale, tamen postea mutato animo talē deposuit voluntatem, hâcque sunt adducti ratione, quia parratio est de acceptione beneficij parochialis sine animo suscipiendi presbyterij ordinem, & de eius sine tali animo retentione, ut illic scitē notat glossa, ergo si qui sine animo presbyterium suscipiendi, parochialem ecclesiam suscepit, fructus perceptos nisi voluntate mutata promotus fuerit, restituere tenetur: ergo pariter ratione, qui ex bona in malam voluntatem non suscipiendi talem ordinem mutatus est, fructus tenebitur restituere.

c *Gabr. in* 4. dist. 15. q. 8. art. 3.

d *Sotus de iust. & iure. lib. 10. q. 5. art. 6.*

¶ Et confirmatur, quia ratio huius restitutionis redditur in textu, scilicet cum eos receperit fraude, fraudulenter autem dicitur eos recepisse, quia sine animo presbyteralem ordinem recipiendi eos fructus recepit, ac eundem animum non recipiendi presbyterium habet hic postquam pristinam commutauit bonam voluntatem, agit ergo fraudulenter, sicut & alter.

¶ Secundo in gratiam prædictæ affirmatiuæ opinionis horum doctorum arguitur, nam ratio inducendi obligationem restituendi fructus in primo casu, cum à principio presbyterium suscipiendi non habuit animum, est ut ecclesia seruetur indemnis, quam ibi à scienter conferente huic non intendenti sacerdotium assumere, indemnem

iubet

inbet textus seruari, sed ita damnā patitur ecclesia, quādo ab initio suscipitur à nō intendente presbyterij ordine iniuriari sicut ab eō qui id à principio intendens, in contrariū mutatus est animus, ergò vt ecclesia seruetur indemnis, perinde iste secundus tenetur restituere fructus, sicut & alter, qui ab initio malum habuit animus.

¶ Et patescit vltimò ex ratione F. Iosephi, quia vtròque eadem interuenit iniustitia, sine debito animo à principio parochiale beneficium recipiendo, siue sine debito animo postea retinendo. ¶ Post tantam auctoritatem doctorum, eorūque hic allatas rationes solus Nauarrus in Sum. Lat. cap. 25. num. 118. cum alias, vt ibi ipse fatetur visum sibi fuerit idem esse iudicium, quoad restitutionem fructuum, & de accipiente ecclesiam parochialem sine animo recipiendi ordinem presbyteralem, & de recipiente cum tali bono animo debito, & postea illum mutante hic tandem contra horum omnium sententiam mutat & suam, quam antea tenuerat dicens, quod contrariū de rigore iuris videretur esse dicendum, scilicet quod licet ille qui sine animo iniuriandi se ordine presbyterali, suscepit beneficium parochiale, ad restituendos perceptos fructus in conscientia sit astrictus, tamen ille qui debito animo ad parochiale beneficium est promotus, si postea recipiendi sacerdotalem ordinem reuocauerit voluntatem, non ideo ad restitutionem fructuum sit obnoxius.

¶ Et ne temerè hanc de nouo amplexatus esse sententiam videatur, suas quoque adducit rationes, quibus eā rotatur primò, quia hæc obligatio papalis, restituendi fructus iniuncta est propter malitiam, & peccatum, & fraudem, at maior fraus est, maiusq; peccatum peccat, quia ab initio huiusmodi contrariam intentionem habens, parochiam gubernandam accipit, quam qui cum bona intentione accipiens, postea cum mala eam commutauit vt patet ex se, ergo non ita priuatione fructuum est dignus secundus, nec perinde tenetur illos restituere, ac primus qui magis peccauit per fraudem.

¶ Et confirmatur, quia cum hoc decretum cap. commissa pœnale videatur, non videtur extra suum casum extendendum præsertim sine rationis paritate, aut maiori. l. præses. ff. de pœnis, & ea. de pœnis. dist. 1. & textus

cum solum agat de accipiente malo animo. sequitur quod bono animo accipiens, licet postea conceperit malum sub obligatione textus de restituendis fructibus non comprehendatur.

¶ At iam quia plura circa hanc quaestionem perstant enodanda dubia, opus est ut primo hoc expeditum relinquamus. Igitur pro decisione quaestionis, dicitur licet à prima facie, affirmatiuae opinionis contra Navar. magis ponderare videantur rationes, per has tamen propositiones eos aliquantulum concordantes duximus respondendum.

¶ Sit igitur prima propositio. Qui sine animo suscipiendi sacerdotalem ordinem, parochialem ecclesiam suscipere, fructus perceptos restituere tenentur, nisi voluntate mutata ad sacerdotium intra annum promoti fuerint. Patet haec conclusio, quia ipsissima definitio est quae continetur, in cap. commissa. de electione. lib. 6. §. ceterum. Intelligitur haec conclusio de parochiali ecclesia, quae curam animarum habet annexam. Secus de collegiata, ut habet illic glossa, & ratio est, quia ut caueatur in dicto cap. licet de electione lib. 6. eodem titulo tenetur eiusmodi clericus in ecclesia sua residere, per seque ecclesiae suae famulari, quod antequam sit sacerdos prestare non valet, quo circa ita sentiente Soto ubi supra, eadem lege comprehenditur episcopus.

¶ Secunda propositio. Is qui cum animo debito suscipiendi ordinem sacerdotij sacrum parochialem adeptus est ecclesiam etiam si postea mutet animum, ac mutata voluntate promotus non fuerit, non tenetur ad restitutionem fructuum, autem mutata voluntate perceptorum. Ita glossa super cap. commissa. de elect. in 6. verbo non intendens, cui hic accedo, quia haec media via incidit. Et quia textus fundat se circa hanc restitutionem fructuum in eo quod fraudulenter, (ut textus ait) eos receperit, at hic cum ante mutata voluntate eos receperit, fraudulenter eos non receperit: sed cum sana voluntate talem ordinem suscipiendi, & patet, quia si rationes Navar. quid probant, hanc propositionem maxime probant.

¶ Tertia propositio. Si is qui cum animo debito suscipiendi sacerdotij ordinem sacrum, parochialem nactus est ecclesiam, postea mutata voluntate priori, promotus

non

non fuerit ad sacerdotium, si tamen interim per illum annum vicarium substituit idoneum, & modo in eadem ecclesia, suæ satisfecerit functioni, ad nihil, vel parum fructuum perceptorum illo anno tenetur. Huic conclusioni cum his moderationibus fauent rationes Nauarri, & hæc moderationes, in parte rationes in gratiam contrariam tenentium opinionem allatas eneruant, nec credo ab hac sententia sic limitata tantopere dissentirent. Et patet ex glossa cap. commissi vbi sic ait: Si vero ille qui habuit ecclesiam parochialem habebat bonam intentionem, quia intendebat promoueri ad sacros ordines sed ex aliqua causa superueniente, non vult promoueri, quia forte eius frater antiquior vult promoueri, & ipse vult remanere in sæculo non tenetur ad restitutionem fructuum, hæc ait Glos.

¶ Et probatur, quia certum est, si in isto casu dato, fructus restituendi essent ab hac restitutione, quod ex his præstitit vicario à se substitutio deducendum esse secundum F. Iosephum, ergo hanc partem restituere non tenetur. Sed probatur, quod neque residuam apud se remanentem restituere teneatur, quia tum pro functione sua, cui satisfecit in eadem ecclesia, eam retinere meretur: tum, quia propterea quod non fuerit functus officio sacerdotis intra illud annum: quo promoueri ad sacerdotium tenebatur non meretur illos fructus amittere, cum alia obierit ecclesiæ munia interim, & satis illi erat in vltima hebdomada vltimi mensis anni computandi à die pacificæ possessionis, promoueri ad sacerdotium, quia iste ad sacerdotium non promotus, non nisi post lapsum annum amittit ecclesiam, & post annum perceptos fructus, quod si reliquam partem hac ratione potest sibi vindicare, ergo parum, aut nihil tenetur restituere, quia si aliquid teneretur restituere, id esset vt ecclesiam indemne seruaret, sed vt supponimus in hoc casu parum, aut nullum ecclesia passa est damnum. ¶ De sententia vero contraria suprascriptorum doctorum dico, quod verba textus cum odiosa sint, & de casu isto vbi mutata est intentio antea recta, expresse non loquantur, suæ sententiæ non suffragantur: ideo si sententia sua vera est, quod tunc ad aliquam restitutionem fructuum mutantes voluntatem, teneantur est, quando

c. cap. li-
cet can. de
elect. lib. 6

illa mutatio voluntatis causa fuit alicuius subsecuti damni, ut quia iam ex tunc, ex quo cogitavit aliam institutionem vitæ, tepidus incepit esse circa suum officium, nec suum munus gessit, neque de interim providendo idoneo vicario sollicitudinē debitam, neque de alijs pertinentibus ad ecclesiam habuit. Vnde subsecuta sunt damna.

¶ Ex hac, & præmissis propositionibus, consequuntur aliqua scitu digna corollaria. Primum, quod multo minus tenetur ad restitutionem fructuum iste iuxta hanc tertiam conclusionem limitatus, qui non mutavit debitam intentionem à principio habitam, sed de mutanda ea cepit postea dubitare, ita Navar. vbi supra qui id probat à fortiori ratione.

¶ Secundò corollarie sequitur, quod & Nav. ait se consuluisse, quod & expressit supracitata glossa, vel certe insinuavit, scilicet posse quem iuste accipere beneficium, animo ut dictum est satisfaciendi & infra annum presbyterij ordinem suscipiendi, cum proposito tamen, quod si frater eius primogenitus obierit mortē sine liberis, vel si adaugendum decus suum, aut suæ familiæ, vel patriæ expēdit ducere uxorem, id faceret.

¶ Tertio sequitur & aliud corollarium secundum Navarrum, quod etiam, qui aliquod beneficium accipit animo illud relinquendi, si aliud pinguius sibi cōferatur, modo suæ functioni satisfaciatur, quādiu primum obtinet, vel obtinuerit, restituendi fructus obligatione non tenetur, & cum ita hic asserat Navarrus, videtur loqui de beneficio parochiali, nam de alijs iam pro comperto diffinierat hanc obligationem non inducere. Addit se hoc tenere quidquid dixerint Panormitanus in dicto c. relatus, & Sylvester verbo beneficium. 3. quæst. 2. & Gabriel in quarto distinctione decima quinta, articulo tertio, quæst. octava, qui sine textu, & ratione iusta obligant homines ad insolita, & nullo iure præcepta contra cap. consuluisti quarta quæstione 5.

¶ Idemq; censet esse dicendum de illo, qui accipit beneficium, cui non est annexus sacer ordo, animo firmo satisfaciendi quidem eius oneribus, sed nō ascendēdi ad presbyterium, nec ad alium ordinem sacrū, quia id nullo iure prohibetur.

¶ At

¶ At quidem hæc duo vltima corollaria, scilicet secundum, & tertium, si ea Nauarrus intelligat de ecclesijs parochialibus, sicut videtur intelligere, licet non se satis explicet, non trãseunt sine difficultate, quia nec facilia sunt creditu, & persuasû. Videntur enim inniti in illo fundamento, quod satis dubium est, an dubius, vel conditionalis animus ascendendi ad presbyterium, quo quis ab initio suscipit beneficium parochiale, fructuum restituendorum obligationem inducat, vt si verbi gratia, tũc quis habeat animum initiãdi se sacerdotio, nisi postea aliquid sibi occurrerit expedientius.

Qõ. 2.

¶ Igitur dicturi circa hæc duo corollaria. 2. & 3. intellecta de parochialibus etiam ecclesijs (prout Nauarr. videtur ea intelligere) quia de alijs non tantum hæsitationis etat, & iam dixerat suam sententiam, id dubij prius extrinsecus oportet, an talis animus conditionalis, aut incertus ad presbyterium ascendendi, restituendorum fructuum inferat necessitatem, vel nõ, nam hinc clarescet quid circa prædicta illa duo vltima corollaria Nauarr. 2. & 3. sit dicendum.

¶ Cum igitur Sotus, huius dubij meminisset, pro comperto tenet quod qui cum tali animo dubio, aut conditionali, suscipit parochialem præbendam, à restituendis fructibus non excusatur: nam sic Sotus ait, nota non intendens, quo verbo comprehenditur etiam ille qui dubio est animo. Nam qui hæsitat (inquit Sotus) non intendit, quo circa si pareciam suscipiens nondum de vita sua deliberauit: sed pender in animo, vt si res alia via feliciter successerit, habitui clericali sit renuntiaturus, profecto non tanta conscientia fructus recipit, Si autem intentionem habuerit suscipiendi sacerdotium sub conditione tamen, scilicet nisi per mortem primogeniti fratris hæreditas paterna sibi obtigerit, aut aliud quidpiam sæculare prospere successerit, fortasse erit, qui dicat eum posse eosdem fructus ecclesiasticos percipere, eo quod conditionalis intentio quodammodo est intentio, at neq; huiusmodi conscientiam sanam esse arbitror inquit Sotus, quia cum textus ait non intendens absolutam intentionem exposcit non incertam, aut conditionalem.

¶ Et ratio quoque suffragatur, nã qui absolute percipit fructus

fructus absolutā debet habere intentionē, alioquin fraudulēter, vt ait textus eos recipit. Hęc Sotus qui ex professo cōtrariari videtur prædictis corollarijs vltimis Nauarri.

¶ Post hęc superest, vt inter tantos hæreas, quamuis exiguus meam proferam sententiam, quæ in duobus partibus persistit Dico ergo primo, quod sentētia Soti verior videtur stando in rigore iuris, nam si in rigore iuris perstemus, absolutam intentionem sacerdotalem ordinem sumendi, videtur exigere. Qualis non est prædicta intentio incerta, aut conditionalis, quæ in prædictis duobus corollarijs vltimis Nauarri continetur, quāare stdo in rigore iuris illa corollaria non sunt absolute concedenda.

¶ Secundo dico, quod innitendo æquitati quæ magis respicit rationem naturalem, seu piā intentionē legislatoris, quam legis verba, illa corollaria Nauarri cum moderationibus supradictis, forsitan poterunt sustineri. Moderatio sit, vt talis cum tali incerto, & conditionali animo paræciam suscipiēs interim, dum per illum annus à die susceptionis paræciæ, in presbyterum non ordinatur, suę functioni in eadem ecclesia faciat satis, idoneumque substituens vicarium talem curam gerat, vt ecclesia indemnis seruetur: tunc si non restituat reliquam partem fructuum, præter eam quam consignauit substituto à se vicario, non erit tantopere damnandus, quia intentio potissima Papæ illic est ecclesiam indemnem seruare, quæ in hoc casu, indemnitas cum hac moderatione seruetur. Nam post hunc primum annum, si de facto ordine sacerdotali, intra eum ordinatus non fuerit, cum per caput licet canon, de elect. lib. 6. perdat illā, & fructus eius post eiusmodi annum amittat, ab obligatione restituēdi fructus post annum perceptos, non exoneramus, & sic aliquatenus in hoc sensu, & cum hac limitatione illa corollaria Nauarri sustinemus sequēdo intentionem textus, & legislatoris, magis quam verba, & de sola æquitate loquēdo.

¶ At quando dubio animo parochiale beneficium adiuit, ab obligatione restituēdi, fructus nō est excusandus. Nam Sotus ita tenet, & ratio eius sufficienter id probat, atque Nauarri in suis corollarijs solum adhibet exemplā, (vt approbaret) de his qui conditionaliter animo parochiale beneficium sunt amplexati, & quāuis conditionaliter animo

animus dubium, & incertitudinem importet, sed non tan-
to opere indifferentem reddit talem parochum ad promo-
tionem presbyteratus, sicut merum dubium, ubi ipsemet
parochus non inclinatur magis in unam partem, quam in
alteram, sed in æquilibrio manet.

Q. 3.

¶ Ad hæc & illud dubium huic confine haud dignum
est, quod aspernatur an qui ab initio cum susceperet paro-
chiae titulum, & possessionem, animo suscipiendi præsy-
teralem ordinem caruit, si postea mutata voluntate pro-
motus fuerit, possit fructus ante acti temporis recuperare.
Super qua questione Sotus quod parenthesis illa textus,
nisi voluntate mutata promotus fuerit, non sic astute in-
telligenda est, quod cum voluntate mutata ad sacerdotium
promotus fuerit, possit fructus illius temporis recupera-
re, quo propositum sacerdotij non habebat, sed quod cum
proposuerit promoveri, iam inde illos suos faciat.

¶ At existimo non astute intelligi illam parenthesis
nisi voluntate mutata fructus sic retineat, quos tempore
quo caruit debito proposito, ante mutationem volunta-
tis percepit. Imo superstinosè Sotus textum intelligit, &
rigidè & contra glossam ibi, capit. commissæ. verbo mu-
tata, & contra regulam canonistarum, quia secundum Glo-
ssam, hic per mutationem voluntatis intra annum, fraus
purgatur, sicut & mora interdum purgatur. de locat. cap.
potuit, & infra de regulis iuris. mora. Si autem post mu-
tationem voluntatis, & post promotionem intra annum,
mora, & fraus purgatur, ergo iam receptos fructus potest
sibi retinere, alias non purgaretur fraus aut mora.

¶ Et secundo patet contra Sotum, quia secundum re-
gulam juristarum exitus expectatur, cum vitium consistit
in animo, alias expectatur initium. supra de rescriptis, si
eo tempore, & supra eo. dudum. i. si igitur cum vitium con-
sistit in animo exitus expectatur, & exitus fuit bonus,
quia mutabit indebitam voluntatem in bonam, ergo ad
restituendos fructus perceptos iam ante mutationem volun-
tatis, non est damnandus: quia alias exitus non expectaretur.

¶ Igitur secundum glossam, si pro motus fuerit intra
annum purgatur vitium in viroque, scilicet in fructibus
perceptis, & percipiendis, ita sub aliorum censura præser-
tum si damnum non obuenit ecclesie.

¶ De